

Szegedi Tudományegyetem
Mezőgazdasági Kar

FENNTARTHATÓ PRECÍZIÓS KERTÉSZ SZAKMÉRNÖK
képzés

Dr. habil. Jakab Péter
egyetemi docens

Az ökológiai termesztés elmélet alapjai
kurzus

Állatok az ökogazdaságban

OLVASÓLECKE

 30 perc	 50 perc	Tanulási idő: 3 óra
--	--	------------------------

SZÉCHENYI 2020

HUNGARIAN
GOVERNMENT

European Union
European Social
Fund

INVESTING IN YOUR FUTURE

ÁLLATOK AZ ÖKOGAZDASÁGBAN

A hagyományos kertészeti tanulmányokhoz nem kapcsolódik szorosan az állattartás, de úgy gondoljuk, hogy a biogazdálkodás akkor tud igazán kiteljesedni, ha állatok is vannak a gazdaságban. Egyes biogazdálkodási módokban csak állattartással együtt ismertethető el a biotevékenység.

A biogazdaságok nagy szerepet vállalnak egyes őshonos faj és fajta génmegőrzésében, ami a jövő generációinak kincstárához járul hozzá.

Ennek szellemében a következőkben nézzünk át néhány ismérvet ezekről az állatokról.

Koppány Gábor
a
génmegőrzésről
[beszél...](#)

Szarvasmarha

A vidéki kultúrtáj ékessége az egészséges, legelésző szarvasmarha. Jó szálastakarmány-értékesítő, és trágyatermelő képessége miatt fenntartja a talaj, növény, állat közötti körforgást. A biodinamikus gazdaságok preparátumaik elkészítéséhez felhasználják egyes testrészeit.

Az **ökogazdaságok tartóoszlopa** lehet a tejhasznú szarvasmarhatartás. Nyugaton a biotejet a gazdák maguk dolgozzák fel, és így késztermékként

1. kép. Magyar szürkemarkarha és magyartarka gulya
Forrás: www.szekktutas.network.hu

jelentős felárat tudnak elérni a piacon. Amennyiben a tejtermelés a cél, és bőven áll rendelkezésre takarmány, lehetőség van holstein-fríz biotehenészet kialakítására is, de Magyarországon a **kettős hasznosítású magyartarka** tűnik az ökogazdaság optimális

fajtájának. Sokan ezt a fajtát a szimentáli alapfajtával együtt, a „világ legjobb tejelő húsmarhájának” tartják (1. kép).

A természetvédelmi területek hatalmas gyepterületei kitűnő feltételeket biztosítanak a bio szarvasmarhatartáshoz, a legelésző állatok pedig részesei ezen területek gyomszabályozásának. Ilyen területeken eredményesen lehet a jó minőségű – bár kisebb mennyiségű – húst adó magyar szürkemarhát, vagy annak igénytelenségét megtartó, de húspanban gazdagabb, charolais-val keresztezett változatát tartani. A bio szarvasmarha hús iránt az utóbbi időben nőtt a feldolgozók érdeklődése, elsősorban bébiételgyártáshoz használják.

Ökológiai állattartásra alkalmas fajták még: jersey, charolais, limousin, blonde d’Aquitane, hereford, angus.

Az indiai származású bivaly még őseinkkel került be a Kárpát-medencébe. Kisebb testű változata Zala, Somogy vármegyében volt található, a nagyobb változat pedig Erdélyben.

Magyarországon ma inkább kuriózumként tartják, pedig remekül illeszthető az ökológiai gazdálkodásba, főleg a természetvédelmi területeken. Szinte csak legeltetésből megél, igénytelensége a biogazdaságban nagy érték. (2. kép) Jól hasznosítja a gyengébb takarmányokat, a savanyú, rossz minőségű legelőket is. Élettartama hosszú, nem ritka a 19-20 éves kielégítően tejelő bivalytehén sem.

2. kép. Dagonyázó házi bivalyok
Forrás: www.hortobagy.eu

Hasznosítása sokrétű, nemcsak táplálék, hanem – leginkább Erdélyben – igavonó állat is.

A bivalytehének hazai körülmények között 800-1000 liter, 7,5-8%-os zsírtartalmú tejet adnak, de a fejhető tej mennyisége ennek a duplája, vagy háromszorosa is lehet

(Erdély, Olaszország). A tej szárazanyag-tartalma 50%-kal, zsírtartalma 100%-kal, fehérjetartalma 40%-kal, hamutartalma 10%-kal magasabb a szarvasmarha tejénél, míg a cukortartalma közel azonos. A bivalytej kiválóan alkalmas tejtermékek (joghurt, aludttej, sajtok, vaj) előállítására. A valódi **mozzarella alapanyaga** a bivalytej. A bivalyhús a szarvasmarha húsánál több foszfort, fehérjét és vasat tartalmaz.

Ló

Az ökológiai állattenyésztő gazdaságban a lónak sokféle szerep jut. Használjuk **igavonásra**, a **szabadidő** eltöltésére, **sportolásra**, hobbiállatként. A túralovaglás, a kocsizás, a lovas oktatás mind szerves része az ökogaazdasághoz kapcsolható turizmusnak.

A ló húsa, és teje ugyancsak értékes termék. A lótej alacsony zsírtartalma és kedvező aminosav-összetétele miatt igen kedvelt szépségipari és bőrgyógyászati alapanyag.

A fajtaválasztásnál lehetőleg a helyi hagyományoknak megfelelő, **ősi magyar fajtákat** (3. kép) részesítsük előnyben.

3. kép. Nóniusz és csikósa
Forrás: www.hortobagy.eu

Juhászat

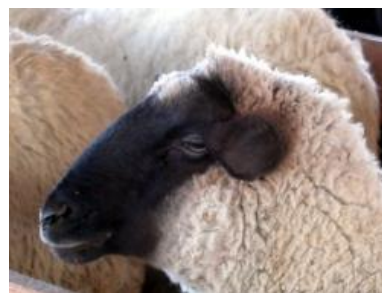
A hazai juhászatról elmondhatjuk, hogy jellemzően megmaradt a természetes állattartási formának, az iparszerű tartásmód alig érintette. Az állatok ellátását ma is szinte csak kézi erővel végzik. A legtöbb juhajtánk jól tűri az időjárás szeszélyeit, jól alkalmazkodik a szárazra forduló klíma körülményeihez, ezért a szarvasmarhának a legelőn már nem konkurensé, hanem kölcsönös legelőhasznosítói egymásnak.

4. kép. Hortobágyi racka
Forrás: www.hortobagy.eu

A vágóbárány már régóta jól eladható termék a nyugat-európai, leginkább olasz piacon, de napjainkban egyre nagyobb kereslet mutatkozik a biogyapjú, a bioprém, és biojuhsajtok iránt is. Itthon is közkedvelt a gomolya, a juhtúró, a Kashkaval, a parenyica sajt és az orda.

A hazai ökotudományokba leginkább a racka (4. kép), a cigája (5. kép), és a cikta, valamint a gyimesi racka és a magyar merinó illeszthető. Az ökojuhászat tavasztól őszi legelőn való tartással és melléktermékek etetésével valósítható meg.

5. kép. Cigája
Forrás: www.hortobagy.eu

Kecske

A kecske valamennyi fajtája megfelel a biogazdálkodásra, de biotartásra legjobban a barna szőrű kecskék (alpesi, bajor(öz)barna, Toggenburgi fajták) alkalmasak, mert kevésbé fogékonyak a betegségekre. A magyar parlagi fajta csak keresztezésre alkalmas. A kecske az iparszerű tartás nem bírja (6. kép).

A kecsketej, és az abból készült termékek könnyen emészthetők, betegek részére különösen ajánlott, a tehéntejre allergiás emberek is fogyaszthatják. A kecske húsa ízletes, koleszterinszegény, a vadhússal vetekszik. A kecsketartásból komoly

6. kép. Kecskék a Diós tanyán
Forrás: www.diostanya.hu

jövedelem is származhat, de csak akkor, ha – a közhiedelemmel ellentétben – sok odafigyelésben részesítjük. A kecske ugyanis egyáltalán nem igénytelen állat. A legeltetéséhez csak kifogástalan, változatos növényflórájú legelőt használjunk. A konyhai hulladék etetését mellőzzük, mert a nem megfelelő táplálék rontja a tej

minőségét, élvezhetőségét. A kipufogógázos, nehézfémekkel szennyezett árokpartok kecskelegeltetésre alkalmatlanok.

A sertéstartás még kevésbé jelentős az ökogazdaságokban. Van olyan vélemény, miszerint ennek az egyik oka, az ember és a sertés közötti táplálékversengés, mert mindkét faj szívesen fogyasztja a gabonát. Más szakemberek véleménye szerint, biotermékek vásárlóinak egy része, még azok is akik nem folytatnak vegetáriánus életmódot, sertéshúst eleve nem is fogyasztanak.

Az ökológiai sertéstartás jelentősége a jövőben valószínűleg nőni fog. Már a húsfeldolgozó üzemek is felismerték, hogy az iparszerűen, gyorsan előállított sertéshús minőségével gondok vannak. Szinte eltűnt a piacról a kedvelt, jó minőségű és eltartható száraz húsáru alapanyaga. Megoldást jelenthet az ökológiai gazdálkodásba jól illeszthető magyar **mangalica fajta**, amely napjainkban reneszánszát éli. Kiderült ugyanis, hogy csak a

7. kép. Fecskehasú mangalica
Forrás: biokontroll.hu

mangalica (és a spanyol iberico) fajtából készíthető el a világ legjobb minőségű és legjobban eladható Serrano sonkája.

A mangalica kialakulása a múlt század elejére-közepére tehető, amikor is a hazai zsírsertéseinket a Szerbiából származó sumadia fajtával keresztezték, amiből több színváltozat keletkezett. A két világháború időközében zömmel mangalica képezte az ország sertésállományát, azonban a

Fiatalkor
gazdasszony
[saját állományt
nevel...](#)

szőkemangalica-fajtát ma több ezer törzskönyvezett koca képviseli, a fecskehasú (7. kép) és a vörös színváltozatok még mindig veszélyeztetettek, az ordas pedig mára már eltűnt.

A mangalica a külterjes tartási viszonyokat jól tűró, jó kondakészségű sertés. A mangalicák nem nagytestűek, viszont hizlalva könnyen eléri a 200 kg-os súlyt. Ilyenkor a vágósúly csaknem **75 %-a fehéráru** (szalonna, hár, bélzsír). Méltán említik tehát a mangalicát a világ egyik legjobb zsírsertésének.

A nyershús minőségét számos tényező befolyásolja, ezek közül talán a legfontosabb maga az állat, ezen belül a fajta a kor és a nem. Befolyásolja a tartás módja, azaz hogy zárt vagy szabad tartású, valamint a takarmányozás.

A mangalica és a **nagyfehér hússertés** – amely fajta szintén alkalmas az ökotermelésre - húsminőségét összehasonlító tanulmányból kiderült, hogy az emberi szervezet működéséhez nélkülözhetetlen anyagokból a mangalicasertés húsa többet tartalmaz, mert a lassú növekedés következtében a vitaminoknak és ásványi anyagoknak van idejük beépülni az állat szöveteibe. A mangalicacombból készült sült hús színe sötétebb, kellemesebb ízű és illatú, valamint puhább és lédúsabb, mint a magyar nagyfehér hússertés combjából készülté. [Megállapították](#), hogy a mangalica sertés húsanak minőségi és érzékszervi jellemzői kedvezőbbek, vitamin- és ásványianyag-tartalma jobb, ugyanakkor zsírtartalma jóval nagyobb. Ez utóbbi azonban nem minden esetben hátrány, hiszen a zsírral átszótt hús porhanyósabb, lédúsabb, a zsíroldható vitaminok és a zamat- és ízanyagok hordozóanyaga. A közhiedelemmel ellentétben, a mangalica húsa és zsiradéka nem tartalmaz kevesebb koleszterint, mint bármelyik más sertésfajta húsa és zsiradéka. A koleszterin minden állati sejt alkotója, az agyvelő és a többi idegszövet 10%-ban koleszterinből áll. A koleszterin az alapanyaga a D-vitaminnak és a szteroid hormonoknak. 20-30%-a epesavak termelésére fordítódik, kis mennyisége pedig a szövetek regenerálódására.

Az ökológiai állattartásban a fent említett két sertésfajta kívül a **magyar lapálysertés**, **a duroc, a hampshire, a berkshire** és keresztezés céljából, a **cornwall** is számításba jöhet.

Baromfi

A parasztgazdaságokból – sajnálatos módon – az elmúlt évtizedek során a baromfi nagy része átkerült nagyüzemi körülmények közé, mert intenzív körülmények között gyorsabban, nagyobb mennyiségű hús és tojás állítható elő. Mint más fajoknál, a gyorsvágóban előállított termékek minősége a baromfi esetében is alul marad a „tanyasi”-val szemben. Ez utóbbit azonban egyre több vevő keresi, mert a lassú növekedésű, kapirgáló „levesbe való” húsa és tojása is, ízekben, beltartalomban gazdagabb, jobb minőségű.

A biogazdaság baromfitartását több ok is támogatja. Első okunk lehet, a már említett minőségbeli többlet. Elszaporítása viszonylag rövid idő alatt megoldható, a tojástermelés folyamatos bevételi, és törzsvásárlói rendszer kialakítási lehetőséget biztosít. A baromfihús árfekvése alacsonyabb a növényevő fajokhoz és a sertéshez viszonyítva, így valószínűsíthető, hogy biominőségben is nagyobb kereslet mutatkozik iránta. A biogazdaságban a baromfitartásnak nem elhanyagolható pozitív hozadéka, hogy a parlagi típusú baromfifajok többsége talaj-előkészítésre, gyommentesítésre, kártevők irtására kiválóan alkalmas.

Magyar tyúkfajták

A második világháború során a magyar tyúkállományok nagyrészt kipusztultak. A magyar tyúkfajtákat a hatvanas évekig sikerült újra szelektálni és felszaporítani. Csak az utóbbi

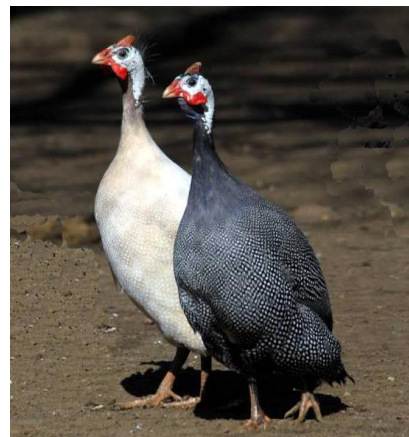
8. kép. Fogolyszínű magyar tyúk kakasa és tojója
Forrás: MKGE (2009)

évtizedekben sikerült megmenteni a magyar tyúk négy színváltozatát (sárga, fehér, fogolyszínű, kendermagos), és az erdélyi kopasznyakú fekete, fehér, kendermagos színváltozatait a kipusztulástól. Ezek a fajták igénytelen, kitűnő húsminőségű, és jól keltethető tojású (kettős hasznosítású) tyúkok, tartásuk gazdaságos, és eredményes lehet az ökogazdaságokban (8. kép).

Gyöngytyúk

A gyöngytyúkot (gyöngyös) régen honosult háziszárnyasunknak tekinthetjük. Hazánkban a XX. század elején már tenyésztették, és a század első felében fojtva, vadhúsként külföldre szállították. A paraszti gazdaságokban szórványosan már a XIX. század végén megjelent, de csak később, a két világháború között terjedt el a Duna-Tisza köze és a Tiszántúl tanyavilágában.

9. kép. A gyöngytyúk színváltozatai
Forrás: MKGE (2009)

A gyöngytyúk az iparszerű baromfitermelés megjelenéséig kedvelt háziszárnyas volt, de a 80-as évekre már úgy lecsökkent a száma, hogy ma szinte csak génbankokban található.

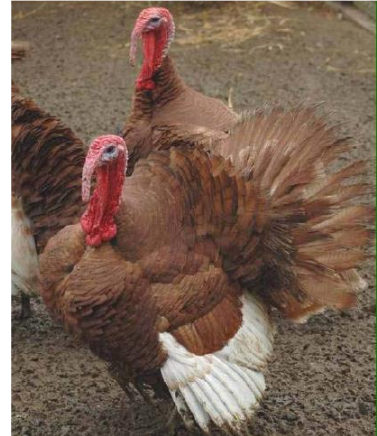
A háziasított gyöngytyúk nagyon értékes, ízletes húsú baromfiféle, aminek vastag héjú tojása hosszabb ideig eltartható. Nagyon edzett, veszekedő, vad természetű, kitűnő élelemkereső és rovarirtó baromfiféle, amelyet célszerű szabadon tartani. A gyöngytyúkot elsősorban a hagyományos kékesszürke változatban tartották, de előfordult fehér színben is (9. kép).

A magyar pulyka

Eredetileg a Duna-Tisza közén terjedt el a magyar pulyka, melyet fekete és fehér színben tenyésztettek. A XIX-XX. század fordulójára a fekete színváltozatú egyedek száma nagyon lecsökkent. A fehér magyar pulykát később a mexikói fehér pulykával

nemesítették a testsúly növelése érdekében. A magyar pulyka eredeti változatai ma már alig lelhetők fel. A fehér magyar pulyka tolla igen értékes árucikknek számított, különösen a hónalj alatti „marabu tollak”. A parlagi pulyka kiválóan kotló és nevelő állat. Élelemszerzésben szinte utolérhetetlenül szorgalmas. Húsminősége miatt a külföldi piacokon kitűnően értékesíthető volt.

A rézpulykát főként Boszniában tenyésztették nagyobb számban, ezért „bosnyák pulykának” is nevezték (10. kép). Szórványosan Magyarország területén is előfordult, az alföldi tanyavilágban egy-egy példánya ma is megtalálható. A rézpulyka betegségekkel szemben ellenálló, igénytelen, bőven tojó, szorgalmasan kotló és nevelő, nagyon jó élelemkereső fajtaként tartották számon. Védett fajta, génbankban őrzik.

10. kép. Rézpulyka
Forrás: MKGE (2009)

A bronzpulyka a legrégebben kitenyésztett pulykafajták egyike, az egész világon elterjedt. Az 1800-as évek végén hozták be hazánkba, ezután gyorsan kiszorította a kisebb testű parlagi fajtákat. A XX. század elejére a legelterjedtebb pulykafajtvá vált Magyarországon is, de hazai változata hordozza a korábbi parlagi pulykák tulajdonságait.

Magyarlúd

A lúdtartás a Kárpát-medencében általános volt, Magyarországon már a XI. század környékén egyházi tized terhelte. A parlagi lúdfélék állományából alakult ki az idők folyamán a magyar parlagi lúd, vagy „magyarlúd”, amelynek fehér, szürke, tarka színváltozata és több tájfajtája is kialakult. Az 1800-as évek első felében feltűnt egy fodros tollú lúdféleség (11. kép), amelyről pontosan nem tudjuk, hogy a hazai parlagi állományok valamelyikéből mutációval jött-e létre, vagy kelet, dél-kelet felől jutott-e el hozzánk, hiszen a népnyelv „török”, „asztraháni”, „szevasztopoli lúd” néven is ismerte.

A magyar lúd igénytelen, gyorsan növekvő, jól tollasodó, edzett és fáradhatatlanul legelő fajta. A legelővel szemben igénytelen, a takarmányt nagyon jól hasznosítja. Húsa kitűnő minőségű és puha, nagy máját a külföldi piacok is nagyra értékelték.

11. kép. Fodros tollú magyar lúd
Forrás: MKGE (2009)

Tollhaszna tetemes volt, évente három-négyszer is tépték. A magyar lúd és egyes tájfajtái kis létszámban még ma is fellelhetők. Különböző színváltozatait magyar őshonos fajtaként, génbankokban őrzik.

Magyar kacs

A magyar parlagi kacsát a Kárpát-medencében kialakult, őshonos magyar fajtának tekintjük. Pontos származási adatokkal nem rendelkezünk róla, ezért a köznyelv ezt a kistestű kacsát egyszerűen „közönséges kacsának” vagy „parasztkacsának” is nevezi. A magyar kacsát évszázadok óta tenyésztik hazánkban, és különösen a mocsaras, vizes vidékek egyik legfontosabb baromfiféléje volt (12. kép).

12. kép. Fehér magyar kacs

Forrás: MKGE (2009)

Legelterjedtebb a fehér és a tarka vagy vadas színű változat, de megtalálható volt a barna, fekete és szürke színű is. A múlt század elején a fehér magyar kacsát a pekingi kacsával keresztezték.

A magyar kacsá kitűnően hizlalható, húsa rendkívül ízletes, lédús és finom rostú. Nagy ellenállóságának és jó élelemkereső képességének köszönhetően még ma is megtalálható Erdélyben és az alföldi tanyavilágban.

Nyúl

A nyúl háziasítása kétezer évvel ezelőttre tehető, amelynek elsődleges célja a hústermelés volt, a nyúl prémtermelése csak később vált fontos szemponttá. A nyúlhús kiváló minőségű, mert magas a fehérje-, és igen alacsony a zsírtartalma. Az egészséges táplálkozásban szerepet játszhatna, de a magyar fogyasztási szokásokban mégis csekély jelentőséggel bír. Extenzív jellegük miatt a nagytestű (pl. magyar óriás (13. kép), német óriás, csincsilla) és a középnagy testű fajták (újjélandi vörös, bécsi kék) családok tartása javasolt, ahol öt-tíz anyához egy bakot rendelnek.

13. kép. Hajdu Dávid magyar óriásnyulai
Forrás: <http://magyar-orias-nyul.hupont.hu>

A magyar óriás nyulat is nemzeti kincsé nyilvánította az Országgyűlés 2004-ben.

Hal

14. kép. Nyurgaponty
Forrás: www.peca.hu

Az őshonos halfajtáink közül hungarikumnak számít a sudár (nyurga vagy vad) ponty, ezt a tudományos neve is mutatja *Cyprinus carpio morpha hungaricus* (14. kép). Nyilvántartjuk kisbalatoni, dunai és tiszai változatát. A számos, esetenként igen ritka egyéb halfajok közül a tógazdaságokban intenzíven is

nevelt compó, csuka, süllő, harcsa az érdekes. Különleges csemegének számít és tenyésztett a pisztráng, de újabban a kecsgeével, balinnal, jászkeszeggel, márnával, paduccal is találkozhatunk a halgazdaságokban.

Biohalhús-termelés csak olyan tavakban lehet célravezető, amelyek természetes ökoszisztémája még megmaradt. Hazánkban, néhány halgazdaságban már ellenőrzött és minősített haltenyésztés folyik.

Méhészet

A mézet az ember ősidők óta gyűjti, eleinte csemegének, tápláléknak, később már gyógyhatásai miatt is. A méz kiváló szénhidrát forrás, 11 féle vitamint, körülbelül 30-féle ásványi anyagot, 19-féle aminosavat és enzimet tartalmaz. Alkotóelemei az ember számos élettani folyamatára hatnak kedvezően, erősíti az immunrendszert, és elősegíti több betegségből való felépülését.

15. kép. Méhecske munka közben
Forrás: www.biokontroll.hu

A magyarországi méhészkedésnek nagy hagyományai vannak. A Pannon-medencében tenyésztett fajta a krajnai (*Apis mellifera carnica*), amely termelői és etológiai eredményeivel kiválóan megfelel a kívánalmaknak. 1976-ban azonban a magyar méhészeteket is elérte az ázsiai nagy méhatka fertőzés, hatalmas károkat okozva az ország méhállományában. A fellépő atkafertőzés ellen kezdetben a méhek, sőt, a méhész egészségét is veszélyeztető vegyszerekkel védekeztek, ma már azonban természetbarát anyagokkal lépnek fel a kártevő ellen.

Az ökoméhészetet a magyar ökológiai gazdálkodás sikerágazatának tartják, ami az utóbbi időben jelentős fejlődésnek indult (15. kép).

Gím- és dámszarvas

16. kép. Dámszarvas bika
Forrás: <http://blog.xfree.hu>

A gímzarvas tenyésztése lehetőséget nyújt olyan területek hasznosítására, amelyek egyébként mezőgazdasági, vagy kertészeti termelésre nem alkalmasak. Kis mozgástere miatt a dámszarvas szintén alkalmas tenyészkeri tartásra, bár rostemésztési képessége gyengébb a gíménél, ezért mindig jó minőségű takarmányt kell biztosítani a számára (16. kép).

Körös-Maros Biofarm

Bioszemléletű állattartás

Bio állattartás gyakorlata

Válaszoljuk meg!

1. Milyen jelentőséggel bír a szarvasmarha-tartás?
2. Mely sertésfajták ajánlhatók a biogazdaságokba?
3. Milyen baromfifélékkel lehetséges benépesíteni a biofarmot?

Gondolkodjunk el rajta.... és írjuk le!

- ✓ Keressen ökogazdálkodókat a környezetében, térképezze fel, hogy milyen arányt képviselnek kínálatukban az állati termékek! Milyen típusú állati terméket kínálnak? Jegyezze fel tapasztalait!

Kötelező irodalom:

- ♣ Seléndy Sz. szerk. (2013): Gyakorlati biogazdálkodás 1. Mezőgazda Kiadó, Budapest
- ♣ Seléndy Sz. szerk. (2005): Ökogazdák kézikönyve. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest
- ♣ Süli-Zakar T.-Jakab P. (2016): Környezetkímélő és fenntartható gazdálkodás. SZTE MGK, Hódmezővásárhely
- ♣ Radics L. szerk. (2001): Ökológiai gazdálkodás, Dinasztia Kiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- ♣ Mezei O-né (2000): Biodinamikus kertgazdálkodás. Biogazda Kiskönyvtár, Budapest
- ♣ Nagy J. (2009): Ökológiai gazdálkodás. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest
- ♣ Roszík P. (2018): Az ökológiai gazdálkodás alap-feltételrendszere. Biokontroll Hungária Nonprofit Kft., Budapest
- ♣ <https://www.biokontroll.hu/?s=%C3%A1llattart%C3%A1s>

KÉSZÜLT A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM MEGBÍZÁSÁBÓL A SZÉCHENYI
2020 TÁMOGATÁSÁVAL